

Tecavüz Olgusunun“İffet” Filmi Örneği Üzerinden Feminist Yöntem ile İncelenmesi

Examination of the Rape Case with Feminist Method through the Example of the Film “İffet”

Jale Karhan*

Öne Çıkanlar:

- Tecavüz olgusu toplumun hesaplaşması ve yüzleşmesi gereken bir insanlık, vicdan ve adalet sorunudur.
- Çalışmada tecavüz olgusu, feminist yöntem ve bilgiye dayanarak “İffet” filmi üzerinden “eleştirel söylem analizi” tekniği ile derinlemesine incelenmiştir.
- Analizi yapılan “İffet” filminde tecavüz olayının sunumuna bakıldığında kadın bakış açısıyla ele alınmadığı; eril bakış açısıyla normalleştirilmiş şekilde bir aşk ve gönül ilişkisi biçiminde ele alındığı görülmüştür.

Öz: Bir insan hakkı ihlali ve toplumun hesaplaşması gereken bir suç ve adalet sorunu olan tecavüz olgusu toplumsal ve kültürel yapı ile bağlantılı olan önemli bir toplumsal sorundur. Tecavüz olgusu, erkek egemen kültürün kadınlar üzerinde kullandığı baskı, denetim, sindirme ve egemenlik araçlarından biridir. Kadınlara yönelik yapılan tecavüz olaylarında eril toplumsal yapı tecavüzü meşrulaştırıcı birtakım mitler ve söylemler kullanarak sorumluluğu kadına yükler. Tecavüzü meşrulaştırıcı olan bu mitler makro düzeyde toplumun bütünü düzenleyici ve örgütleyici araçlardır. Bu tecavüz mitlerinin değiştirilmesi ve ortadan kaldırılması gereklidir. Yapılan çalışmada, feminist kuramın “özel/kamusal alan”, “toplumsal cinsiyet”, “cinsellik”, “ataerkillik”, “namus”, “bekâret” ve “hegemonik erkeklik” gibi kavramları ve bilgilerine istinaden tecavüz olgusu “İffet” filmi metni örneği üzerinden incelenmiştir. Filmin analizinde “feminist yöntem” ile nitel araştırma tekniklerinden “eleştirel söylem analizi” tekniği kullanılmıştır. Yapılan çalışmanın kapsamında analizi yapılan “İffet” filminde tecavüz olayının sunumuna bakıldığında ise kadın bakış açısıyla ele alınmadığı, eril bakış açısıyla normalleştirilmiş şekilde bir aşk ve gönül ilişkisi biçiminde ele alındığı görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Tecavüz, Mit, Ataerkil, Eril, Feminist Yöntem.

Highlights:

- The phenomenon of rape is a problem of humanity, conscience and justice that the society has to reckon with and confront.
- In the study, the phenomenon of rape was examined in depth with the technique of "critical discourse analysis" through the film "İffet" based on feminist method and knowledge.
- Considering the presentation of the rape incident in the analyzed movie "İffet", it is seen that it is not handled from a female point of view; It has been seen that it is handled as a normalized love and romantic relationship from a masculine perspective.

Abstract: The phenomenon of rape, which is a violation of human rights and a problem of crime and justice that the society must come to terms with, is an important social problem related to the social and cultural structure. The phenomenon of rape is one of the means of pressure, control, intimidation and domination used by the male-dominated culture on women. In cases of rape against women, the masculine social structure puts the responsibility on women by using a number of myths and discourses that legitimize rape. These myths, which legitimize rape, are tools that regulate and organize the whole society at the macro level. These rape myths need to be changed and eliminated. In this study, the concept of rape, based on the concepts and knowledge of feminist theory such as "private/public sphere", "gender", "sexuality", "patriarchy", "honor", "virginity" and "hegemonic masculinity", was examined through the example of the movie "İffet". In the analysis of the film, the "feminist method" and the "critical discourse analysis" technique, one of the qualitative research techniques, were used. When we look at the presentation of the rape incident in the movie "İffet", which was analyzed within the scope of the study, it is seen that it is not handled from a woman's point of view; It has been seen that it is considered as a normalized love and romantic relationship from a masculine point of view.

Keywords: Rape, Myth, Patriarchal, Masculine, Feminist Method.

Summary

Rape is a pressure and control mechanism that men exert on women by combining violence, aggression and sexuality in the dominant masculine culture; therefore, it is a masculine ideology that usurps women's lives. The phenomenon of rape, which is a tool of intimidation and domination, is a political tool that has the power to determine the social and cultural norms about what should be the behavior towards women's sexuality and bodies, together with its legitimizing myths. In a patriarchal system, women feel threatened because they are always in a state of fear and anxiety of being raped, both in the public and private spheres. Therefore, women live their lives according to male-dominated norms and place themselves in the place characterized by male-dominated culture. Thus, masculine discourses that control women's lives are reproduced. This masculine social structure, together with the values and myths it produces, normalizes and trivializes rape. Since these myths also affect institutions, women may choose silence even if they are raped most of the time because they know that they will be subjected to violence in the face of this institutionalized gender inequality and silence. Rape, which destroys the right to be human, is an important social problem related to the social and cultural structure. The patriarchal culture and mentality that has infiltrated the institutions in cases of harassment and rape against women has a great contribution to this.

The most important reason behind the banalization of rape stems from the internalization of rape myths by the majority of the society. There is a connection between the understanding of

heterosexual sexuality, which constitutes the most important aspect of being a man in a patriarchal structure, and rape. Rape is not free from the power mechanisms created by the existing masculine ideology. These power mechanisms need to be changed and transformed.

The aim of this study is to examine the phenomenon of rape in the light of the information produced by the feminist theory, through the example of the movie "Iffet". The movie "Iffet" is a Turkish movie that was shot in 1982. Turkish actress Müjde Ar played the leading role in the film. In the theoretical part of the study, the concept of rape, the myths that legitimize rape, and the relationship between masculinity and rape have been discussed. In the movie review section, the phenomenon of rape is analyzed in depth through the text of the movie using the "feminist method" and "critical discourse analysis" technique. The use of feminist knowledge and method in the study is functional for the study. Because in this study, patriarchal social and cultural structure is seen as the dynamic underlying the normalization of rape by society. Therefore, the only method that will provide a more in-depth view on this issue is feminist knowledge and method. As a result of the analysis of the movie "Iffet", it has been seen that the movie is a movie that protects the patriarchal thought and does not criticize it. There are myths and discourses that legitimize rape in the movie "Iffet".

Giriş

Tecavüz, egemen erkeklik kültüründe şiddetin, saldırganlığın ve cinselliğin bir araya gelerek erkeklerin kadınlar üzerinde uyguladığı bir baskı ve denetim mekanizması dolayısıyla kadınların yaşamını gasp eden bir eril ideolojidir. Bir sindirme ve hükümlanlık aracı olan tecavüz olgusu, kendisini meşrulaştıran söylemleri ve mitleriyle birlikte kadınların cinsellik ve bedenlerine yönelik davranışların neler olması gerektiği hususundaki toplumsal ve kültürel normları, erkekleri ayrıcalıklı bir konuma yerleştirerek kadınları ise ikincilleştirerek ve edilgenleştirerek belirleme gücüne sahip “politik” bir araçtır.

Ataerkil erkek egemen düzende kadınlar gerek kamusal gerekse özel alanda daima bir tecavüz edilme korku ve kaygısı içinde olduklarından kendilerini tehdit altında hissederler. Dolayısıyla hayatlarını erkek egemen normlara göre yaşar ve kendilerini erkek egemen kültürün nitelediği yere yerleştirirler. Böylece kadınların yaşamını kontrol eden eril söylemler yeniden üretilir. Bu eril toplumsal yapı ürettiği değerler ve mitler ile tecavüzü sıradanlaştırır ve önemsizleştirir. Ancak insan olma hakkını yok eden tecavüz, toplumsal ve kültürel yapı ile ilişkili önemli bir toplumsal bir sorundur. Kadınlara yönelik yapılan taciz ve tecavüz olaylarında hukuk, siyaset, güvenlik güçleri, tıp, aile, medya vb. kurumlara kadar girmiş olan ataerkil kültür ve zihniyetin bunda fazlasıyla katkısı vardır.

Bu çalışmanın amacı tecavüz olgusunu feminist teorinin ürettiği bilgiler ışığında “İffet” filmi örneği üzerinden incelemektir. Çalışmanın kuramsal kısmında tecavüz kavramı, tecavüzü meşrulaştırıcı mitler ile erkeklik ve tecavüz ilişkisi ele alınacaktır. Film analizi bölümünde ise tecavüz olgusu sinema filmi metni üzerinden “feminist yöntem” ve “eleştirel söylem analizi” tekniği ile derinlemesine analiz edilecektir.

Tecavüz Kavramı

David Archard’a göre (2007: 374) tecavüz, geleneksel olarak kurbanın rızası olmadan cinsel ilişki olarak tanımlanır. Diana Scully’ye göre (2021: 62) feminist kuramda tecavüz, cinsel baskının yalnızca erkekler aracılığı ile uygulanan bir şekli olarak görülür. Bir başka ifadeyle tecavüz, kadınlara haddini bildirmek amaçlı bir şiddet eylemi ve toplumsal denetim mekanizmasıdır. Raewyn W. Connell ise (1987/2019: 95) pornografi ve tecavüz konularının kültürel feminist tahlillerde Susan Griffin ve Andrea Dworkin gibi yazarlar tarafından incelendiğinde birbiriyle sınıksız ilişkili olduğunu belirtir. Pornografi erkek cinselliğindeki zorbalığın dışavurumu ve kadınlar üstünde bir egemenlik oluşturma aygıtı şeklinde görülür, tecavüzse cinsel istekten çok ataerkil baskının eylemi olarak kabul edilir.

Savaşlarda kadınlara yönelik acımasızca yapılan ve belgelenen tecavüz olayları ile alakalı Susan Brownmiller’in belirttiğine göre (1976/1984: 45) tutsak edilen bir ulusun erkekleri geleneksel olarak kadınlara tecavüz edilmesini en son aşığılanma ve cinsel manada öldürücü bir darbe sayarlar. Yenilgiye uğramış bir ulusun insanlarına göre tecavüz olgusu, düşmanın bilinçli bir şekilde onları ortadan kaldırma girişiminin bir parçası şeklinde görülür. Eskiden beri kadınların korunması erkeklere mahsus onurun ve kadınlara sahip çıkılması da erkeklere özgü başarının işareti olmuştur. Kazanan tarafın askerleri tarafından gerçekleştirilen tecavüz yenilmiş olan tarafın erkeklerinin geri kalan bütün güç ve mülkiyet hayallerini yıkar. Kadının bedeninde oynanan oyun erkekten erkeğe geçen bir bildirge; biri için zaferin açık kanıtı iken diğeri için yenilgi ve yıkımdır.

Nadera Shalhoub-Kevorkian’a göre (2004: 209) ataerkil bir sindirme süreci olan tecavüz, kadının kendine olan saygısını, güvenini ve sosyal başarısını zayıflatır. Ayrıca sosyal davranış şekline dönüştürülen geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini güçlendirir. Mağdurun toplumsal cinsiyet önyargısı ile algılanışı, onu koruma sorumluluğunu topluma yüklemeyerek kadının omuzlarına yıkar. Tecavüz ile alakalı sorumluluğun algılanışı belirli bir toplumdaki sosyal, kültürel ve politik şartları yansıtır.

Ann Cahill’e göre ise (2001: 3-5) tecavüz olgusu, kadınların deneyimlerinin meydana gelmesinde sık görülen ve tekrar eden; fakat nihai tanımlayıcı olmayan bir unsur olarak yeniden

incelenmelidir. Bu çerçeve içerisinde tecavüz; birtakım müşterek tarafları olmakla beraber farklı kadınlar tarafından değişik biçimde deneyimlenen ve kadınları değişik oranlarda uğraştıran bir olgu, kadınları erkeklerden başka olmak ile işaretleyen bir etken, beden ile başlayan ama önemi orada bitmeyen bir tecrübe şeklinde tartışılmalıdır. Tecavüz olgusunun bu şekilde incelenmesinin temelini beden iktidar aracılığı ile tek taraflı ve mecburi şekilde belirlenmediğine; ancak iktidarın üretimi ve direniş ihtimalinin merkezi alanı olarak kavranışı oluşturur (aktaran Özdemir, 2013: 29, 30).

Tecavüz ile Alakalı Mitler

Brownmiller'a göre (1976/1984) erkeklerin tecavüz hakkındaki ölümcül mitleri şunlardır: Bütün kadınlar ırzlarına geçilmesini isterler, hiçbir kadının istemine karşı ırzına geçilemez, kadın aslında bunu istemişti, ırzınıza geçilecekse en iyisi rahat durup işin zevkine varmaktır. Bu mitler kadın cinselliğini yöneten çarpıtılmış özdeyişlerdir. Bu mitlere erkeklerin çoğu inanır ve erkek gücünün doğası pek çok kadını buna inandırmayı başarmıştır. Bu mitler tecavüzün gerçek doğasını bilerek karanlıkta bırakır (404, 405). Kurt Weiss'in (1982) yaptığı araştırmada tecavüzle alakalı beş yaygın önyargı söz konusudur: Kadınlar tecavüzü tahrik ederler, tek bir kadına bile rızası dışında tecavüz edilemez, kadınlar gizliden gizliye tecavüze maruz kalmak istiyorlar, tecavüz içgüdü ile ilgili bir suçtur, saldırgan bir yabancıdır (aktaran Godenzi, 1989/1992: 27, 28).

Kadınlara yönelik olan taciz ve tecavüz olaylarında toplum tarafından meşrulaştırıcı araç ve söylemler kullanılır. Caroline Ramazanoğlu'na göre (1998: 100) erkek şiddetinin meşrulaştırılması tecavüz, saldırı, taciz ve cinayete uğramaktan kadınları mesul tutar: Arandılar, cinselliklerini teşhir ettiler, açık etmeseler de zevk aldılar, durduramayacakları bir şeyin başlamasına yol açtılar, gece tek başlarına sokağa çıktılar, otostop yaptılar, tahrik edici bir şekilde giyindiler, dırdır ettiler vb. Catharine A. MacKinnon'a göre (1989/2003: 208) bir kadın bir erkekle öncesinde beraber görülmüş, flört etmiş veya yatmışsa, erkekle evliyse, moda göre giyinmişse, bakire olduğunu kanıtlayamıyorsa, fahişeyse, yoksulsa, şayet bu eyleme katlanabiliyorsa veya bir an önce kurtulmayı denemişse, yıllardır zorla düzülüyorsa tecavüze uğramış sayılmaz. Yani sözün kısası zımnen söylenen toplumsal değerlendirmeye göre; şayet kadın mahkemede aksini ispat edemiyorsa olay tecavüz değildir.

Bu mitler medya, siyaset, hukuk, güvenlik güçleri, tıp, aile vb. kurumları da etkisi altına aldığından kadınlar bu kurumsallaşmış cinsiyet eşitsizliği ve suskunluğu karşısında şiddete maruz kalacaklarını bildiklerinden tecavüze uğradıklarında genellikle sessizliği seçebilirler. Godenzi (1989/1992: 29) tecavüz mitlerinin eş zamanlı olarak tecavüz kurbanının iki kere

cezalandırılmasına hizmet ettiğini belirtir: Birincisi tecavüze maruz kalmak, ikincisiyse suç ortağı üstelik suçlu şeklinde gösterilmektedir. Gerçek suçluysa bu sırada mesuliyetten kurtarılmış olur. Bu tarz tecavüz mitleri gizil saldırganların korkularını azaltarak cinsel saldırı ihtimalini cesaretlendirirken, kurbanların ise çekingenliklerini artırarak şikâyetten alıkoymakta ve tecavüzü hemen hemen cezasız bir suç haline getirmektedir.

Ayşe Saktanber’e göre (2010: 202, 203) Türk toplumunda farklı kadın türleri kabul edilse dahi sadece belli bir kadınlık tipi talep edilir. Bu kadınlık tipi ise Türkçe’ye daha sonra giren ve kısmen avam bir anlatım ile belirtildiği gibi “*salonda hanımefendi, mutfakta ahçı, yatakta orospu*” olan kadındır. Bu sınırların dışına çıkan kadınlarsa “*serbest*” ve “*müsait*” kadınlardır. Dolayısıyla Türkiye’de kadınlar kendilerine belirtilen mekânlarda, zamanlarda ve tarzlarda davrandıkları takdirde onaylanırlar. Bu sınırları ve talepleri geçmeye ve kendi tanımlarını üretmeye çalışan kadınlar ise toplum tarafından taciz edilir. Sibel Özbudun’a göre (2007: 165) çok yakın zamanlara kadar cinsel şiddete maruz kalan şahıs “*fahişe*” olduğunda Türkiye’de ceza yasaları cezada indirim öngörürdü. Yasalarımız aile içi şiddete ve tecavüze karşı hâlâ kördür. Tahrik –örneğin kadınların giyimi, davranışları, dul veya boşanmış olması, bekâretinin olmaması, çevresinde serbest hareketli olarak bilinmesi vb.- ceza indirimine gerekçe sayılır. Özetle, kadınlar “*aile nizamı*”nı korumaya yönelik olan önlemlerden nasiplenmek istiyorsa, ayağını denk almak ve aile nizamına uygun davranmak zorundadır.

Erkeklik ve Tecavüz İlişkisi

Modern toplumlar da dâhil olmak üzere kadın tarih boyunca toplumda erkeğin daima “*öteki*”si olmuştur. Ataerkil yapılarda erkeğin ötekisi olan kadın eril ideoloji tarafından oluşturulan cinsiyetçi iktidar hiyerarşisinde hep alt basamaklarda yer alır ve cinsel yönden sömürülür. Erkek egemen kültürde kadınların bedenleri cinsellik söylemi ile kategorize edilir ve bu doğallaşmış söylem üzerinden kadınlar erkeğin güdümüne girerler. Simone de Beauvoir’a göre (1993a: 17) erkekler için kadınlar tepeden tırnağa kadar cinselliktir. Erkekler özne iken kadınlar öteki cins’tir.

Tecavüz pek çok ihtiyacı, öfkeyi, yetersizliği, kadınlara duyulan korku ile suçluluğu ve erkeklerin erkeksiliklerini doğrulama teşebbüsleriyle bağı olan bütün duyguları dile getirir. Toplumdaki tecavüz sorunu ve tecavüzün süregelmesi bir taraflıyla erkeksilik ve heteroseksüel edim arasında kurulan ilişkiden kaynaklanır (Segal, 1987/1990: 141). Ataerkil yapıda erkek olmanın en önemli yönünü oluşturan önlenemez ve doğal olarak görülen heteroseksüel cinsellik anlayışı ile tecavüz arasında bir bağ vardır. Tecavüz var olan eril ideolojinin meydana getirdiği

iktidar düzeneklerinden özerk değildir. Tamda bu eril iktidarın pratik ve söylemleriyle bağlantılıdır.

Eril yapının bakış açısına göre cinsellik ve namus anlayışında çifte bir standart vardır. Egemen erkek kültürde kadınların “*namusunun ve ahlakının bekçiliği*” erkeğe verilmiştir. Ayça Kurtoğlu’na göre (2009: 79) yapısal eşitsizlikler toplumsal kültür içerisinde kurumlaşır ve meşru duruma getirilir. Türkiye’de cinselliğe yönelik eşitsizlikler çoğunlukla namus kavramı aracılığıyla kurumlaşır ve meşrulaştırılır. “*Kız kaçırma*”, “*kız isteme*” ritüelleri veya “*namus cinayeti*” yapısal şiddetin kültür alanında kurumlaşmasının örnekleridir. Gerek erkek egemenliği (yapısal şiddet), gerekse bu çerçevede gelişen doğrudan şiddet (tecavüz), kültürel şiddet aracılığıyla meşrulaştırıldığından şiddet biçiminde idrak edilmez.

Aslında erkeklikte tıpkı kadınlık gibi toplumsal ve kültürel olarak inşa edilir. Erkek egemen değerlerin oluşmasında erkekler kadar kadınlarında rolü vardır. Serpil Sancar’a göre (2011: 38) erkeklerin öteki erkeklere, kadınlara ve çocuklara karşı davranış ve tutumlarının normalmiş gibi nitelendirilmesi “hegemonik erkeklik” pratiklerini kolaylaştırır. Kadınların öbür erkeklik değerlerinin varlığına karşın hâkim olan erkeklik pratiklerine yönelik sergiledikleri tasdik bu noktada oldukça ciddi bir rol oynar. Zira kadınlar onaylamadan hegemonik erkeklik meydana gelemez.

Araştırmanın Metodolojisi: Feminist Yöntem

Feminist yöntem, kadınların öznel deneyimlerinin erkeklerinkinden farklı olduğunu farz eder, bundan başka eyleme yönelik ve feminist değerleri iletmeye çalışır (Neuman, 2010: 152, 153). Belkıs Kümbetoğlu (2011: 475-476) feminist yöntemin feminist teoriye dayanarak kadınların deneyimlerini, toplumsal açıdan karşı karşıya kaldıkları eşitsizlikleri, bu eşitsizliklerin hayatlarını nasıl etkilediğini ve şekillendirdiğini kavramak için bir araç olduğunu belirtir. Nancy A. Naples’a göre (2007: 547) yıllar içerisinde, feminist yöntem, çok çeşitli konuları incelemek, hem erkeklerin hem de kadınların hayatlarını analiz etmek ve hem yerel hem de ulus ötesi ya da küresel süreçleri keşfetmek için kullanılabilir çok geniş bir araştırma pratiği vizyonu geliştirdi.

Yapılan çalışmada feminist bilginin ve yöntemin kullanılması çalışma adına işlevseldir çünkü bu çalışmada tecavüzün toplum tarafından normalleştirilmesinin altında yatan dinamik olarak ataerkil toplumsal ve kültürel yapı görüldüğünden bu hususta daha derinlemesine bir bakış açısı edinilmesini sağlayacak olan tek metod feminist bilgi ve yöntemdir. Zira “[t]ecavüz hakkında Sigmund Freud, Alfred Adler, Carl Gustav Jung, Wilhelm Reich, Karen Horney gibi düşünürler dahi derinlikli bir yorum sunamamışlardır. Tecavüz konusunda ki en kapsamlı ve derin analiz, feministler, tarafından yapılmıştır. Ayrıca, feministler pratikte de tecavüz

konusunda ciddi mücadeleler vermişlerdir” (Karhan, 2017: 141). Bundan ötürü, çalışmada “İffet” filmi metni feminist kuramın ve yöntemin “özel/kamusal alan”, “toplumsal cinsiyet”, “cinsellik”, “ataerkillik”, “namus”, “bekâret” ve “hegemonik erkeklik” kavramlarına dayanarak nitel araştırma tekniklerinden “eleştirel söylem analizi” tekniği ile derinlemesine analiz edilecektir. Thomas N. Huckin (1997: 78) eleştirel söylem analizinin toplumu iyileştirmek amacıyla sosyal konularda etik bir duruş sergileyen, son derece bağlama duyarlı ve demokratik bir yaklaşım olduğunu belirtir.

“İffet” Filminin Analizi

1. Filmin Konusu

Görsel 1.

Sinematik Yeşilçam. (2013, Temmuz 25). *Haftanın Lobisi: Müjde Ar-İffet*. 22 Eylül 2022 tarihinde <https://sinematikiyesilcam.com/2013/07/haftanın-lobisi-mujde-ar-iffet/> adresinden erişildi.

“İffet”¹ filmi başrollerinde Müjde Ar (İffet) ile Faruk Peker’in (Cemil) oynadığı bir filmidir. İffet kız kardeşi Nimet ve babası Necdet ile yaşamaktadır. İffet’in babası son derece baskıcı ve despottur. Baba için dünyada en önemli şey namustur dolayısıyla kızlarını da bu söylemle yetiştirmiştir. Ancak İffet mahallenin en çapkını olan şoför Cemil’e âşıktır ve onunla sevgilidir. İffet ve kız kardeşi babalarından izinsiz mahallenin kadınlarıyla pikniğe gittiklerinde Cemil İffet’in başını arabanın camına sıkıştırır ve ona tecavüz eder. İffet hamile kalır ve Cemil ile gidip bebeği aldırır. Cemil ise bir araba karşılığında Neriman ile nişanlanır. Mahalledeki kadınlar İffet’in babasına Cemil ile İffet’in ilişkisini söylerler. Babası İffet’i mahallenin ortasında kemeriyle döver ve evlatlıktan reddeder. İffet teyzesinin yanına gider ve mankenliğe başlar. İffet’in çalıştığı mankenlik ajansının sahibi adını değiştirir; böylece İffet Demet adını alır. Demet (İffet) zengin işadamı Haluk ile tanışır ve sevgili olur. İffet’in babası onun gazetedeki resimlerini görünce beyin kanaması geçirir ve daha sonra ölür. İffet kız kardeşi Nimet’i yanına

¹ Ferit Turgut, Kadir Turgut (Yapımcı), Kartal Tibet (Yönetmen). 1982. *İffet* [Sinema Filmi]. Türkiye: Ören Film.

götürerek, onu, eğitim için kampa gönderdikten sonra Cemil'den intikam alma girişimlerine başlar. İffet, Cemil ile görüşerek onu yanına özel şoförü olarak aldırır. Bu sırada İffet, Cemil'i Haluk ile kıskandırır. Evlerinde verdikleri partide İffet, Haluk'un yanına giderek onunla evlenmek istediğini söyler. Akabinde garson Cemil'e İffet'in onu işten kovduğunu belirtir. Cemil İffet'in yanına giderek hesap sorar ve sonrasında ondan af diler; böylece tekrar ilişkileri başlar. Bir gün İffet'in kız kardeşi Nimet ablasının yanına gelir. İffet'in işi çıktığından evden gidince Cemil ile Nimet evde tek kalırlar ve Cemil Nimet'e tecavüz eder. İffet eve geldiğinde kız kardeşini tecavüze uğramış görünce Cemil'i silahla öldürür.

2. Filmin Analizi

İffet filminin başlangıcında küçük bir erkek çocuğu çıplak bir şekilde sokağa çıkarak arkasından koşturan kadına atletini kaldırıp cinsel organını rahatlıkla gösterir. Bu sahnede daha küçük yaşlardan itibaren erkek bedeninin nasıl denetimsiz ve özgür olduğu gözler önüne serilir. Cinselliğe ve bedene yönelik bu toplumsal cinsiyet normları küçüklükten itibaren öğretiliyor dolayısıyla hem kadınlar hem de erkekler içerisine doğduğu toplumsal ve kültürel yapının değerlerini aileden başlayarak diğer kurumlar aracılığıyla sosyalleşerek sorgulamadan içselleştiriyorlar.

Görsel 2.

Uzman Filmcilik. (2020, Nisan 02). *İffet Babasından Azar İşıtıyor!* [Video]. Youtube. 22 Eylül 2022 tarihinde https://www.youtube.com/watch?v=32T8_LwQA-M adresinden erişildi.

İffet'in babası Necdet kasap dükkânında mahallenin komşu kadınlarıyla konuşurken şunları söyler: “*Namussuzluk, hırsızlık kol geziyor. Hele o genç kızların kılığına kıyafetine bakın*”; Komşu: “*Aaa tövbe tövbe*”; Necdet: “*Tövbe tövbe ya. Tabii, tövbe tövbe. Ama kuracaksın her mahalleye bir darağacı alacaksın eline baltayı aha böyle*” der. Namusa ilişkin toplumsal ve ahlaki normlar kadın bedeni ve cinselliği üzerinden değerlendirilir. Bu sırada Nimet ile İffet dükkâna babalarının yanına gelirken Nimet: “*Kız İffet abla şışşt*”; İffet: “*Ne var?*”;

Nimet: “*Yakarı kapa. Vallaha babam bir görürse*”; İffet: “*Tamam anladık*” diyerek yakasını kapatır. Eril bakış açısına göre kadınların bedenleri ahlaki, toplumsal ve kültürel değerlerin taşıyıcısı olarak görüldüğünden kadınlardan kamusal alana çıkarken makbul olan davranış ve tutumları sergileyerek çıkmaları beklenir dolayısıyla iyi bir aile kızının cinselliğini kamusal alanda sergilememesi ve giyimine, oturmasına, kalkmasına, konuşmasına vb. dikkat etmesi gerekir. Kadın cinselliği toplumsal ahlaki ve düzeni bozan bir tehlike olarak görüldüğünden, kadın, kamusal alanda cinselliğinden sıyrılıp cinsiyetsiz olmalıdır. Hatta mümkün olduğu sürece bir kadının yerinin evi olduğu düşüncesi alışverişe gidecek olan kızlarına babanın: “*İlle sokakta sürteceksiniz değil mi?*” sözleriyle vurgulanmıştır. Bu bakış açısının altında yatan zihniyet özel ve kamusal alan kavramlarıyla ilişkilidir. Bu cinsiyet eşitsizliğine yönelik söylemler kadınları kamusal alana çıkarmama amaçlıdır. Çünkü kadınların bedeni ve cinselliği ev işlerinin, çocuk bakımının, yemeğin vb. yapıldığı eril söylem tarafından kadınların mekânı olarak düşünülen özel alanda daha fazla baskı ve denetim altına alınabilir. Oysa kamusal alanda bu daha zor olabilir. Yine, ataerkil kültürde baba evleninceye kadar kız çocuklarının namusunu ve ahlakını koruma ve düzenlemede sorumlu olan baş aktör olduğundan Necdet Bey komşusuna: “*Bu zamanda kız babası olmakta çok zor. Allah’tan benimkiler diğerlerine benzemez*” der.

Filmde Cemil tavla oynarken cinsiyetçi bir söylemle: “*Ulan zar tutanın gelmişini geçmişini, anasını, avradını haa*” biçiminde küfreder. Bu tarz küfürler toplumumuzda çok yaygındır ve cinsel şiddet kültürünün çoğalmasına zemin oluşturan araçlardır. Türkiye’de kullanılan dil o kadar çok cinsellekle yüklüdür ki çok kolay bir biçimde en ufak bir olayda problem çözme metodu olarak kadınlar ve kadın bedeni üzerinden “*a..na k..um*”, “*avradını s...rim*” gibi küfürleri erkekler utanma ve çekinme duygusu hissetmeden toplum içerisinde sarf ederler. Maalesef bu erkek egemen, kadını aşağılayan ve küçük düşüren cinsel içerikli küfürler birçok kadın tarafından da içselleştirilmiştir. Filmde pikniğe gidecek olan kadınlar kendi aralarında Cemil hakkında konuşurken: “*Mahallenin bütün karılarını sıradan geçirse gözü gene doymaz arsızın*” şeklinde son derece cinsiyetçi ve kendi cinslerini aşağılayıcı bir eril dil kullanırlar. Ayrıca burada erkeğin cinselliği kadınıninki gibi namus üzerinden değerlendirilmez. Daha sonra kızını Cemil’e verecek olan Neriman’ın Cemil hakkında: “*Canı sağ olsun. Hem böyleleri evlendi mi durulur*” demesi bekâretin bir erkek sorunu olmadığını gösterir. Erkek egemen kültürde bir erkeğin evlenmeden önce bekâretini kaybetmesi erkekliğini ispatladığından dolayı bir kıvanç ve gurur meselesi olarak görülür.

Görsel 3.

NTV. (2022, Şubat 24). *Faruk Peker ve Müjde Ar Arasında Yıllar Sonra 'İffet' Filmi Gerilimi*. 22 Eylül 2022 tarihinde <https://www.ntv.com.tr/galeri/yasam/faruk-peker-ve-mujde-ar-arasinda-yillar-sonra-iffet-filmi-gerilimi,tJ-yQBZ-2E2lljEvkkEpWQ/mAWrKrPoLEqqtX5SEJAAsQ> adresinden erişildi.

İffet mahallenin kadınları ile gittiği piknikte Cemil tarafından kandırılıp kafası arabanın camına sıkıştırılarak tecavüze uğrar. İffet tecavüze uğradıktan sonra Cemil'e: *"Ben başka şeyler düşünüyordum. Başka türlü yani (...) Mesela evimizde benim serdiğim çarşafların üzerinde. Beyaz çarşafların. Evlenip de ne bileyim... Daha sakın, yumuşak, sevgiyle..."* der. Burada tecavüzcü tanıdık biri flört ettiği kişi olduğundan tecavüz İffet tarafından bir aşk ilişkisi gibi algılanır. Kadınların bekâretini evlenmeden önce kaybetmesi kadınlar açısından bir utanç vesilesi olarak görüldüğünden İffet suçluluk duygusu hisseder, kendisine yapılan şiddetin farkında dahi olmaz ve yaşadığı şiddete kurduğu romantik evlilik hayalleri ile güzelleme yapar. Cemil İffet'e eril bir söylemle: *"Öyle güzelsin ki tutamadım kendimi"* diyerek erkekliğinin göstergesi olan önleyemediği ve dizginleyemediği biyolojik dürtülerine vurgu yapar. Dolayısıyla uyguladığı şiddeti gerekçelendirerek tecavüz olarak görmez. İffet ise bunun üzerine Cemil'e: *"Üzülme, ben senden gelecek her şeye razıyım. Yeter ki beni bırakma"* der, böylece uğradığı cinsel şiddeti normalleştirir, önemsizleştirir ve meşru bir duruma getirir.

Neriman Cemil'in arabasıyla giderken kızıyla evlenmesi için Cemil'e telkinde bulunarak kızını över ve şunları söyler: *"Yakışıklı aslan gibi delikanlısın. Hele iyi bir kısmet çıksın karşına. Saf, temiz, el değmemiş, namuslu, paralı."* İffet ise hamile olduğunu öğrendikten sonra Cemil ile gider ve kürtaj olur. İffet kürtaj olduktan sonra yatağında yatarken Cemil ile Nazan nişanlanır. Komşu kadınlar Cemil ile Nazan'ın nişanlanması konusunda: *"Kadın sonunda satabildi kızını. O ite kız verenin aklına şaşarım"* derler ve Necdet Bey'e ise Cemil ile İffet'in ilişkisini: *"Öyle deme az kullanmadı kızı. Ne oldu kızcağız adının çıkmasıyla kaldı. Yavrum İffet'im ne temiz kızdı. (...) Zamane kızları sevgililerinden şimdi çocuk bile aldırıyorlar"* şeklinde anlatırlar. Bir erkeğin cinselliği bireysel iken kadının cinselliği toplumsaldır. Bu sebeple ataerkil iktidar İffet'in cinselliğini denetleme ve gözetleme hakkını sadece babaya vermiyor, bu hakkı komşularına da tanıyor. Kadınlar Necdet Bey ile konuşurken namus kavramı yalnızca kadın cinselliği üzerinden değerlendirilir. Komşu kadınlar Cemil'in cinsel ahlakı ile ilgili konuşmazlar. Böylece namus söylemi üzerinden bir cinsiyet eşitsizliği meydana gelir. Burada komşu kadınların erkek egemen

kültürü yeniden ürettikleri görüldüğü gibi kadınlar arası bir dayanışmadan söz etmekte mümkün değildir.

Görsel 4.

Uzman Filmcilik. (2020, Nisan 06). *İffet - Cemil İffet'i Ortada Bırakıyor!* [Video]. Youtube. 22 Eylül 2022 tarihinde <https://www.youtube.com/watch?v=nrbIPmL32KM> adresinden erişildi.

İffet Nazan ile nişanlandığı için kayınvalidesinin nişan hediyesi olarak Cemil'e aldığı arabasının önünü keserek: “*Nasıl yaptın bunu? (...) Değer miydi? Bu teneke parçası için. Hani bizim sevgimiz vardı? Hani aşkımız vardı? Hani kimse satın alamazdı?*” dedikten sonra, Cemil Nazan'ı sevdiğini söyleyince Cemil'e yalvararak: “*Hayır yapma Cemil. Biz birbirimizi seviyoruz. (...) Hayır, bitemez, sensiz yaşayamam ben, yaşayamam Cemil (...) Sana her şeyimi verdim. Karnımdaki çocuğumu kurban verdim*” dedikten sonra Cemil'den şu yanıtı alır: “*Ne malum o çocuğun benden olduğu*”. Evet, Cemil'in ikiyüzlü cinsel ahlakına göre evlenmeden önce kendisiyle birlikte olan bir kadın başkasıyla da birlikte olmuştur. Ayrıca burada İffet, Cemil'den tecavüze uğramasının hesabını sormuyor. Hâlâ başına gelenleri tecavüz olarak algılamıyor ve tanımlamıyor. Cemil'in kendisiyle değil bir başkasıyla evlenmesinin hayal kırıklığını yaşadığından bunun hesabını Cemil'den soruyor. İffet, Cemil karşısında kadınları köle durumuna sokan kutsallaştırılmış aşk ve sevgi² sözcükleri ile Cemil'in kendisinden ayrılmaması için ona yalvararak kendisini küçültüyor ve değersizleştiriyor. Aşk ve sevgi elbette güzel duygulardır ancak bizim ülkemizde erkekler kadınları aşk ve sevgi gerekçesi ile öldürmektedirler, dolayısıyla ülkemizdeki hastalıklı, öldürücü ve hiyerarşik olan bu aşk ve sevgi anlayışını sorunsallaştırmalıyız.

Necdet Bey ise İffet'e: “*Adi, utanmaz karı. Ailemizin yüz karası. Rezil ettin beni dünyaya. Utanmadın mı? Elalemin herifiyle kırıştırmaya, dolaşmaya. Adi, rezil, kepaze,*

² Aşk ve sevgi konusu hakkında daha ayrıntılı bilgi için (bkz. De Beauvoir, 1993b: 65-98; Dinç, 2014: 125-127; Esgün, 2013: 35-40; Firestone, 1993: 136-166).

namussuz (...) Alçak karı” der. Baba kızına -onu dinlemeden ve anlamadan- namusunu kirlettiği gerekçesiyle sokak ortasında hem sözel hem de belinden çıkardığı kemeriyle döverek fiziksel şiddet uygular ve mahalleli bu şiddete sessiz kalarak onaylar ve müdahale etmez. Baba erkek egemen değerleri içselleştirdiğinden evladını dahi gözden çıkarmıştır, çünkü ataerkil kültürlerde bir erkeğin namusu ve şerefi karısının, kızının ve annesinin cinselliği ile bağlantılıdır. Erkek evin reisi ve otoritesi olarak düşünüldüğünden ailenin kadınlarının namusunu korumak babanın ve kocanın görevidir. Dolayısıyla namusa gelen bir leke erkeğinde toplum tarafından dışlanmasına ve utanç yaşamasına neden olur. İşte baba bu utanç yükünden sıyrılmak ve kurtulmak için sokak ortasında İffet’i döverken onu evlatlıktan reddettiğini herkese duyurur. Baba ailesinin namus ve şerefine leke getirdiğinden İffet’i suçlar, kızının başına gelenlerden tecavüzcüyü değil kızını sorumlu tutar.

Görsel 5.

Uzman Filmcilik. (2022, Mart 03). *İffet- İffet Güçlü Olabilmek İçin Her Şeyini Feda Eder* [Video]. Youtube. 22 Eylül 2022 tarihinde <https://www.youtube.com/watch?v=zpzMySrNiWE> adresinden erişildi.

Mahalleden kovulduktan sonra Cemil’den intikam almak isteyen İffet erilleşerek güce ulaşmak ister ve manken olur. Mankenlik ajansının sahibi Murat: “*Bir defa İffet adı saçma, anlamsız bundan sonra adın Demet olacak*” der. Namuslu, ahlaklı ve temiz olan “İffet” birden erkeklerin arzuladığı, cinselliğini öne çıkaran ve toplumun uygun gördüğü toplumsal cinsiyet normlarına aykırı hareket eden “Demet’e dönüşür. Aslında Demet’in cinsel özgürleşmesinde bir arzu nesnesine dönüşmesi ve bedenini metalaştırması söz konusudur dolayısıyla İffet, Demet’e dönüşerek var olan erkek egemen düzenden kurtulamamış ve özgürleşememiştir. Ayrıca, eril iktidar burada namuslu, ahlaklı, makbul ve iyi aile kızı İffet ile fetan, baştan çıkarıcı, tehditkâr Demet’i karşı karşıya getirmiştir. Bu şekilde kadınların iki zıt kutba ayrılması kadınlar arası dayanışmayı böler ve erkek egemen düzene hizmet eder.

Demet (İffet) ile birlikte olmak isteyen ve onun peşinde koşan zengin iş adamı Haluk'ta hegemonik erkeklik değerlerine sahiptir. Haluk, Demet (İffet) ile yemek yerken bir adamın Demet'e (İffet) bakması üzerine adamın yanındaki kadını taciz ederek dudaklarından öper ve adama: “*Ulan pezevenk, ne diye benim yanındaki kadına bakıyorsun ha? Niye bakıyorsun?*” der. Bu sahne, kadınların erkekler arasındaki erk mücadelelerinde nasıl bir mülk olarak görüldüğünün göstergesidir. Ataerkil toplum yapısında erkekler arasında var olan yazısız ve gizli cinsel sözleşmeye göre bir kadının “*sahibi olan*” bir erkek varsa başka bir erkek o kadına bakmamalıdır çünkü kadınları mülk olarak gören anlayışa göre bir erkeğin kadınına başka bir erkeğin bakması ahlaki değildir ve o erkeğin onuruna yapılmış bir saldırdır. Bu nedenle Haluk, Demet'e (İffet) bakan erkekten intikam almak, karşı taraftaki erkek ile giriştiği iktidar ilişkisinde özne olduğunu kanıtlamak ve diğer erkeğin onurunu aşağılamak adına onun yanındaki kadını öper.

Demet (İffet) sonunda Haluk'un teklifini kabul eder ve sevgilisi olur. Demet (İffet) Cemil'den intikam almak için Haluk'u kullanır ancak bunu bir erkeğe sırtını yaslayarak yapar. Bu sırada İffet'in babası onun resimlerini gazetede görünce beyin kanaması geçirir. İffet kendisine babalık görevini yapmayan babasını bir evlat olarak ziyarete gider. Yatakta yatan babasına İffet: “*Baba bakışların eskisi gibi değil solmuş korkutmuyor artık. Sesine ne oldu? Niye bağırıyorsun? Sana istediğimi yapabilirim. İsteyip de yapamadıklarımı. Kucağına sıçrayabilirim. Boynuna sarılabılırım. Beni itemezsin. Git yanımdan diyemezsin. Dövemezsin bile. İstersen bir koza örüp içine girelim, saklanalım. Tekrar baba kız olalım. Yazık, hayatımız mahvoldu. Yok oldu, bittik biz. Biraz sevgi olsaydı. Ah biraz sevgi*” dedikten sonra babası ağlayarak vefat eder. Burada eril iktidar yapısının yalnızca kadınları değil erkeği de nasıl baskıladığını ve ezdiğini görürüz.

Görsel 6.

Uzman Filmcilik. (2020, Eylül 26). *İffet- Cemil İffet'in Kardeşine!* [Video]. Youtube. 22 Eylül 2022 tarihinde <https://www.youtube.com/watch?v=Irfev2dXf84> adresinden erişildi.

İffet babası öldükten sonra kız kardeşini yanına alır. Ondan sonra İffet Cemil'den intikam almak için Cemil ile görüşür, onu özel şoförü olarak işe alır ve Haluk ile kışkırtarak Cemil'e nispet yapar ancak sonunda Cemil'i affederek ilişki yaşarlar. Bu sırada İffet'in kız kardeşi eğitim kampından gelir ve İffet iş için evden ayrılır. Nimet ile Cemil havuzda yüzerlerken Cemil ona tecavüz eder. İffet eve geldiğinde kardeşinin tecavüze uğradığını görür. İffet, Cemil'i tüfikle kovalayınca Cemil: *“Çok, çok içmişim. Sonra, o, kardeşin baktı bana. Tuhaf, tuhaf. Gel, der gibiydi. Belki de bana öyle geldi. Namussuzum, şerefsizim aklımda hiçbir kötülük yoktu. Birden şeytan işte, çok içmişim. Vallahi kendimde değildim”* der. Cemil tecavüzü mazur göstermek ve kendisini aklamak için alkole sığınır; ayrıca bu eylemi gerçekleştirmesinde Nimet'i sorumlu tutarak onun tahrik ettiğini belirtmesi tecavüzü meşrulaştıran söylemlerden birisidir. Cemil İffet'e tecavüz ettiği zamanda tecavüzü meşrulaştırıcı mitlerin arkasına sığınmıştı; ancak bu defa İffet Cemil'in söylemlerine inanmaz ve onu öldürür. Toros Güneş Esgün'e göre (2014: 21) hukuktan yardım beklemekten vazgeçildiği anda kadınların kendi adalet mekanizmaları devreye girer. Beklenilenin tersine mağdur rolüne sığınarak yas tutmak yerine, intikam duygusu ile adalet arzusunu tatmin etmek ve bu kadar çok acıdan sonra bu yolla güç kazanmak yadırgatıcı bir yol değildir belki, fakat şiddeti sonlandıran bir yöntem olmadığı da belli çünkü eril şiddetin nedeni basitçe cezasızlıkta gizli değildir. Toplumsal ve kültürel şartlar değişmediği sürece şiddet karşısında kadının her şeyi silerek tek başına güçlü olmasını ummak dayanışmanın reddidir. Dolayısıyla kadınların eril şiddete karşı duran bütün kesimler ile dayanışma ağları kurması önemlidir. Yaşanılan acıların tekil bireyin acıları değil toplumsal dinamiklerden kaynaklanan acılar olduğu ve çözümün ise yine hep birlikte inşa edilebileceği hatırlanmalıdır.

Sonuç

Bu çalışmada eşitsizliği ve adaletsizliği üreten ataerkil toplum yapısı ile tecavüz arasındaki bağlantı ilişkisi feminist yöntem ve bilgi ile “İffet” filmi üzerinden eleştirel söylem analizi tekniği ile derinlemesine analiz edilmiştir. Analizi yapılan filmde tecavüzün toplumsal ve kültürel nedenleri film üzerinden incelenmiştir. İffet filminde tecavüz olayının gösterilme şekline bakıldığında kadın bakış açısıyla ele alınmamış; normalleştirilmiş ve sıradanlaştırılmış bir biçimde aşk ve gönül ilişkisi şeklinde ele alınmıştır. İffet filmi hâkim düşüncenin devamını sağlayan ve onu eleştirmeyen bir filmidir. Filmde tecavüzü meşrulaştıran mitler yer almıştır.

Ataerkil toplumlarda tecavüz olgusu normalleştirilir, önemsizleştirilir ve sıradanlaştırılır. Tecavüzü sıradanlaştırmanın arkasındaki en önemli neden tecavüz ile alakalı mitlerin toplumun büyük çoğunluğu tarafından içselleştirilmesinden kaynaklanır. Tecavüzü meşrulaştıran bu mitler makro boyutta tüm toplumu örgütleyen, denetleyen ve düzenleyen mekanizmalardır. Ancak bu

mekanizmaların değiştirilmesi ve dönüştürülmesi gerekmektedir. Kadınlara her gün tecavüz edilme korkusu veren bu sistem insan hakları ihlaline varacak bir biçimde kadınların yaşamlarını yok eden bir sistemdir. Tecavüz sorunu bir süreçtir, dolayısıyla tek bir bireyi ilgilendirmez bütün toplumu ilgilendirir. Tecavüze giden bu süreçte yoldaki taşları bazen farkında olmadan bazen farkında olarak kadın erkek fark etmez bizler döşeriz fakat döşediğimiz her bir taşı yerinden edip söküp atmazsak bizlerde bu suçun ortağı oluruz. Tecavüz olgusu toplumun hesaplaşması ve yüzleşmesi gereken bir insanlık, vicdan ve adalet sorunudur.

Kaynakça

- Archard, D. (2007). The Wrong of Rape. *The Philosophical Quarterly*, 57 (228), pp. 374-393.
doi: [10.1111/j.1467-9213.2007.492.x](https://doi.org/10.1111/j.1467-9213.2007.492.x).
- Brownmiller, S. (1984). *Cinsel Zorbalık/İrza Tecavüz Olgusunun Bir Tarihçesi*. (S. Öncü, Çev.). İstanbul: Cep Kitapları. (Orijinal çalışma 1976 yılında yayımlanmıştır).
- Connell, R. W. (2019). *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar/Toplum, Kişi ve Cinsel Politika* (4. bs.). (C. Soydemir, Çev.). Ö. Arıkan (Yay. haz.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (Orijinal çalışma 1987 yılında yayımlanmıştır).
- De Beauvoir, S. (1993a). *Kadın "İkinci Cins" I Genç Kızlık Çağı* (7. bs.). (B. Onaran, Çev.). İstanbul: Payel Yayınları.
- De Beauvoir, S. (1993b). *Kadın "İkinci Cins" III Bağımsızlığa Doğru* (8. bs.). (B. Onaran, Çev.). İstanbul: Payel Yayınları.
- Dinç, G. B. (2014). "Modern" Aşk Acısına Sosyoloji Pansumanı. *Amargi Feminist Dergi*, 33, 125-127.
- Esgün, T. G. (2013). Thanatos'un Oğulları: Öldüren Sevgi Miti ve Şiddetin Mazeretleri. *Felsefe Yazın*, 21, 35-40.
- Esgün, T. G. (2014). Mağduru Korumak. *Amargi Feminist Dergi*, 34, 19-21.
- Firestone, S. (1993). *Cinselliğin Diyalektiği/Kadın Özgürlüğü Davası* (2. bs.). (Y. Salman, Çev.). İstanbul: Payel Yayınları.
- Godenzi, A. (1992). *Cinsel Şiddet: Yaşayanların/Yaşatanların Anlatımlarıyla*. (S. Kurucan – Coşar ve Y. Coşar, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (Orijinal çalışma 1989 yılında yayımlanmıştır).
- Huckin, T. N. (1997). Critical Discourse Analysis. Miller, T. (Ed.). In *Functional Approaches to Written Text: Classroom Applications* (pp. 78-101). Washington, DC: United States

- Information Agency. 24 Nisan 2022 tarihinde <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED417422.pdf> adresinden erişildi.
- Karhan, J. (2017). *Feministlerin Derdi Ne?*. İstanbul: Cinius Yayınları.
- Kurtoğlu, A. (2009). Erkek Egemenliği, Kültürel Şiddet ve Hukuk. *Toplum ve Bilim*, 114, 74-97.
- Kümbetoğlu, B. (2011). Feminist Yöntem ve Kadın Çalışmalarına İlişkin Bazı Sorular, Sorunlar. Sancar, S. (Der.). *Birkaç Arpa Boyu... 21. Yüzyıla Girerken Türkiye’de Feminist Çalışmalar/ Prof. Dr. Nermin Abadan Unat’a Armağan* Cilt I içinde (ss. 475-503). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- MacKinnon, C. A. (2003). *Feminist Bir Devlet Kuramına Doğru*. (T. Yöney ve S. Yücesoy, Çev.). B. Eyüboğlu ve R. Akman (Yay. haz.). İstanbul: Metis Yayınları. (Orijinal çalışma 1989 yılında yayımlanmıştır).
- Naples, N. A. (2007). Feminist Methodology and Its Discontents. Outhwaite, W. and Turner, S. P. (Eds.), In *The SAGE Handbook of Social Science Methodology* (pp. 547-565). London: SAGE Publications Ltd. doi: [10.4135/9781848607958.n30](https://doi.org/10.4135/9781848607958.n30)
- Neuman, W. L. (2010). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri/Nitel ve Nicel Yaklaşımlar* 1. Cilt (4. bs.). (S. Özge, Çev.). İstanbul: Yayınodası.
- Özbudun, S. (2007). Gözaltında Taciz/Tecavüz. Özbudun, S., Sarı, C. ve Demirer, T., *Küreselleşme, Kadın ve ‘Yeni’-Ataerki* içinde (ss. 164-165). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Özdemir, O. (2013). Bir Cinsiyetlendirme Pratiği Olarak Tecavüz. *Felsefe Yazın*, 21, 28-34.
- Ramazanoğlu, C. (1998). *Feminizm ve Ezilmenin Çelişkileri*. (M. Bayatlı, Çev.). F. Berktaş (Yay. haz.). İstanbul: Pencere Yayınları.
- Saktanber, A. (2010). Türkiye’de Medyada Kadın: Serbest, Müsait Kadın veya İyi Eş, Fedakâr Anne. Tekeli, Ş. (Yay. haz.). *1980’ler Türkiye’sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar* (4. bs.) içinde (ss. 187-206). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sancar, S. (2011). *Erkeklik: İmkânsız İktidar/Ailede, Piyasada ve Sokakta Erkekler* (2. bs.). M. Gürsoy-Sökmen (Yay. haz.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Scully, D. (2021). *Cinsel Şiddeti Anlamak/Tutuklu Tecavüzcü Erkekler Üzerine Bir İnceleme* (5. bs.). (Ş. Tekeli ve L. Aytekin, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Segal, L. (1990). *Gelecek Kadın mı?*. (S. Öncü, Çev.). İstanbul: AFA Yayınları. (Orijinal çalışma 1987 yılında yayımlanmıştır).

Shalhoub-Kevorkian, N. (2004). Tecavüzün Kültürel Bir Tanımına Doğru: Filistin Toplumunda Tecavüz Mağdurlarıyla Çalışırken Karşılaşılan İkilimler. (E. Salman, Çev.), İlkaracan, P. (Der.). *Müslüman Toplumlarda Kadın ve Cinsellik* (2. bs.) içinde (ss. 207-242). İstanbul: İletişim Yayınları.